

Co najdete v této nápovědě?

Možná si pokládáte otázku, proč jsme pro vás tento soubor nápovědy připravili. Důvodů bylo několik. Jednak jste nám vy, čtenáři, často psali a telefonovali své problémy s počítači. Potřebovali jste poradit, jak pracovat s některými programy, jak nastavit to či ono. Snažili jsme se odpovědět a najít řešení, ale byla by škoda, kdyby dobrá rada zapadla, když může posloužit někomu jinému. Jednak jsme zjistili, že ne vždy a ne vše, co vám chceme říci, se vejde na stránky časopisu. Naleznete zde tedy různé rozšiřující informace a odbornější pojednání, jež se nevešla na papír, ale na CD si své místo i zájemce jistě najdou. Tato podoba je samozřejmě startovní, ne definitivní, takže článků a rad bude postupně přibývat.

Automatické spuštění CD ve Windows

V prostředí operačního systému Windows lze zapnout funkci **Autorun**, jež zajistí automatické spuštění ovládacího programu CD-ROM po vložení do mechaniky (samozřejmě pokud je CD vybaveno potřebnými inicializačními daty). Tato funkce se však často může stát zdrojem problémů a někdy až znemožní použití CD-ROM. Proto je užitečné v případě problémů funkci deaktivovat. Provedete to buďto přímo při vkládání CD do mechaniky současným podržením klávesy **SHIFT** (tedy jednorázově) nebo můžete funkci úplně vypnout. Provedete to v ovládacím panelu Systém, na kartě Správce zařízení. Najděte položku označující vaši CD mechaniku (na sběrnici IDE nebo SCSI), označte ji myší a zvolte Vlastnosti. Na kartě Nastavení pak přepněte políčko funkce Automatické oznámení vložení. Poté budete muset pro nastavení změny restartovat počítač. Případné ovládací programy vložených CD můžete dodatečně spustit z kořenového adresáře samotného disku. Většinou se jedná o jediný EXE soubor, často také s příznačným názvem (např. Demo.exe, Autorun.exe ...).

Problémy při spouštění 1

Relativně častým problémem při automatickém spouštění (tzv. Autorun) je jeho přerušení se zobrazením hlášení: Tento problém mají nejpravděpodobněji na svědomí zvukové karty. Při spouštění CD dochází zároveň ke spuštění hudebního doprovodu, a pokud je v počítači nainstalována stará zvuková karta (nebo i nová, ale instalace není bezchybná), ohlásí jedna z rutin ovládacího programu uvedenou chybu (nebo jí podobnou). Možným řešením v této situaci je vypnout Autorun, otevřít CD klasicky přes složku Tento počítač a spustit ovládání CD pomocí programu **Nosound.exe**.

Pracujete s komprimačními programy?

Významná část rubriky **Software** na minulém a tomto CD (a též rubrika DownLoad Centrum v tomto čísle) je věnována tzv. komprimačním (též archivačním) programům. Udělejme si jasno pro případ, že nevíte přesně, o co jde a k čemu je to dobré. Hlavním úkolem aplikací tohoto druhu je uložení datových souborů ve formátu, jenž zabere méně místa (na pevném disku, disketě, při přenosu elektronickou poštou...). Společnou vlastností je použití tzv. bezztrátových algoritmů – po zpětném rozbalení tedy samozřejmě obdržíte původní nezměněný soubor (jinak by to, pravda, jaksi nebylo ono). Využívá se především faktu, že běžné soubory (např. textové) obsahují spoustu opakujících se informací a také mnoho prázdného místa. Ačkoliv se uvnitř zabudované postupy liší, uživatelsky jsou funkce prakticky stejné, takže každý z těchto programů umožní funkci komprese a dekomprese vybraných dat (viz slovníček). Jednotlivé aplikace se pak liší jednak použitým formátem (např. zip, arj, rar, tar, j, lha), jednak výkonovými parametry (např. kompresní poměr, doba komprese). Protože řada těchto programů vznikla dávno před příchodem Windows nebo pocházejí z prostředí UNIXu, ovládání z příkazové řádky nebývá výjimkou (typicky ARJ). Dnes je však již i grafické uživatelské rozhraní běžnou záležitostí (WinZip, WinRar...). Při používání nezapomínejte, že ne všechna data jsou pro kompresi vhodná. Dobře sbalíte např. texty, avšak třeba s obrázky JPG (jež obsahují vlastní vnitřní kompresi) prakticky žádného účinku nedosáhnete. Velmi vhodné jsou různé soubory ve formátech firmy Microsoft (doc, xls).

Slovníček základních pojmů

Archiv – obecně používaný název pro výsledek komprimačního procesu. Soubory v archivech lze většinou bez problémů prohlížet, uspořádat či upravovat. Hlavní výhodou je, že archiv se navenek jeví jako jediný soubor (ačkoliv uvnitř je jich mnoho) a lze s ním podle toho zacházet.

ARJ – jeden z nejrozšířenějších komprimačních programů, jenž nabízí širokou škálu funkcí a možností konfigurace.

Dekomprese (extrakce, rozbalení) – zpětné obnovení původní podoby souborů z komprimované formy.

Kompresní poměr – důležitý výkonový ukazatel komprimačních programů. V podstatě vyjadřuje, kolik místa jsme při kompresi ušetřili, tedy o kolik se zmenšil původní soubor.

Komprimace (komprese, zabalení) – označení procesu či operace, jejímž cílem je původní soubor(y) převést do formy, jež zabírá méně místa. Výsledkem je soubor specifického formátu (dle použitého programu a jeho algoritmu), jenž bývá typicky charakterizován příponou.

RAR – jeden z nejrozšířenějších komprimačních programů s velmi dobrým kompresním poměrem.

Self-extracting (samorozbalovací) archiv – zkomprimovaný soubor opatřený speciálním malým programovým modulem, jenž umožňuje dekomprimovat archiv bez použití mateřské aplikace. Navenek se většinou "tváří" jako jakýkoliv jiný spustitelný (.exe) soubor. Umožňuje bezproblémovou distribuci archivů uživatelům, kteří nepoužívají komprimační aplikace.

WinZip – jeden z nejpoužívanějších komprimačních programů s grafickým uživatelským rozhráním.

Zip – velmi běžný a často užívaný komprimační formát. Podporuje jej řada aplikací a mnohé z nich jsou dostupné zdarma.

Co je a co není zdarma

Dostí podstatnou část obsahu našeho CD tvoří různé programy označované jako freeware, shareware, public domain či jinak. Protože bychom se k duševním hodnotám neměli chovat jako zloději (máte-li zkopírovaný program, ještě to neznamená, že je váš), pojďme se blíže podívat, co které označení znamená a co si za takových podmínek můžeme dovolit. Předně poznamenejme, že na jakýkoliv výtvar v podobě počítačového programu se vztahují zákonné normy (dnes už běžné i u nás) a neoprávněné zacházení je tedy zločin.

Pokud autor (ať už nadšený student nebo věhlasná mamutí firma) vytvoří program, pravidla jeho užívání stanoví (téměř vždy) tzv. licenčním ujednáním. Potenciální uživatel tedy dostane při instalaci programu na výběr, zdali s ujednáním souhlasí (pak může program používat a ujednání musí dodržovat), nebo nesouhlasí (pak se instalace většinou ukončí sama nebo tak případně proveďte sami). Rozhodně si tedy licenční ujednání vždy přečtěte, neznalost v případě problému nikoho neomlouvá (samozřejmě ani tehdy, je-li text anglicky). Aby nemusel vždy uživatel pročítat sáhodlouhé dokumenty a z důvodů snadnějšího rozšíření (hlavně prostřednictvím Internetu), byly zavedeny distribuční postupy, jež se staly prakticky standardem. Podívejme se na některé blíže:

Public Domain – autor ze zřekl svých práv vůči vytvořenému produktu a vydal jej tak "vpln" počítačové veřejnosti. S takto označeným programem je možno provádět prakticky cokoli – volně kopírovat, upravovat, různé komponenty zasazovat do svých vlastních nových produktů apod.

Freeware – autor poskytl své dílo k volnému šíření, program však není možné měnit, různě "vylepšovat" a rozebírat na části. Autorská práva má stále tvůrce, vy pouze zdarma využíváte výsledky jeho práce, kterou vám laskavě poskytl.

Shareware – program vám byl poskytnut na vyzkoušení. Můžete jej užívat po určitou dobu, seznámit se s jeho schopnostmi a následně se rozhodnout, zdali si jej ponecháte (a zaplatíte) nebo jej odinstalujete a tímto přestanete používat. Běžně je vám k dispozici na vyzkoušení třicet dní, někdy méně, a po uplynutí této lhůty (na kterou vás program určitě upozorní) se musíte rozhodnout. Autoři brání své programy různě – někdy vůbec (spoléhají na vaše svědomí a vychovanost), někdy omezením nebo úplnou ztrátou funkčnosti po vypršení zkušební doby. Následné používání po zkušební době bez zaplacení je tedy krádeží, o různých snahách vedoucích ke změně ochranných funkcí programu (tzv. krekování) ani nemluvě.

Postcardware – vlastně shareware, ale za jeho užívání zaplatíte autorovi zasláním pohlednice (samozřejmě např. internetové).

V poslední době se také rozšířil (např. v souvislosti s operačním systémem Linux) způsob distribuce a užívání programů dle zvláštní licence. Podobný případ je i poštovní klient Phoenix Mail, se kterým jste se mohli setkat např. na CD 3/99 a 4/99 (s českou lokalizací). Tento software tedy není klasický freeware, a alespoň jednou věnujte přečtení licenčního ujednání pozornost. Podobně bývá často freeware licence omezena pro tzv. nekomerční použití, program tedy můžete volně používat pouze pro osobní potřebu, jež nesouvisí s komerčními aktivitami. Také je dobré si v menu "O programu..." ověřit, zdali je vše s uživatelskými právy v pořádku (na něčí zaručené informace radši nespolehejte). Než tedy začnete jakýkoliv software používat, vzpomeňte, že platí jistá pravidla, a vše dobře prověřte (zvláště při komerčním využití), aby to za vás nemusela udělat softwarová policie.

Bitmapa, nebo vektor?

Při práci s grafickými daty jsou výše uvedené pojmy často jednou ze základních charakteristik. Podívejme se blíže, co znamenají a k čemu se nám mohou hodit. Bitmapový (též rastrový) obrázek je v podstatě uložen v podobě informací o každém jednotlivém bodu, z něhož je výsledný obraz složen jako mozaika. Při zobrazování je soubor postupně načten a výsledný obrázek "vyrastrován" bod po bodu. Naproti tomu vektorový (křivkový) obraz je popsán zcela jinak. Jeho jednotlivé struktury (např. písmena, geometrické obrazce) jsou rozčleněny na samostatné úseky (křivky), jež jsou popsány speciálními matematickými metodami jako celek (bez rastrování). Rozdíl použití v praxi si vysvětlíme na příkladu. Pokud pořídíte fotografii v přírodě, obrázek bude obsahovat spoustu detailů barevných přechodů – souvislé plochy či křivky nalezneme jen těžko. Při jeho zpracování je tedy potřeba využít rastrování – zpracování bod po bodu. Ale například červenobílé logo našeho časopisu z titulní strany je vlastně velmi prosté – obsahuje sedm písmen a pouze dvě barvy. Proto stačí obrysy popsat jako křivky, zapsat údaje o dvou barvách, a máme hotovo. A rozdíl? Především obrovská úspora místa (pokud bychom logo popisovali jako bitmapu, obdržíme nesrovnatelně více dat) a jednoznačnost uloženého obrazu (vektorový obraz lze libovolně zvětšovat, protože vzhled je jasně definován, kdežto u bitmapy jste omezeni kvalitou původního rozlišení). Jak napověděl příklad, vektorová grafika nachází největší uplatnění např. při tvorbě nápisů, firemních znaků, symbolů či klipartů, kdežto obrazy z "reality" vyžadují bitmapu. Rozdílný přístup definování obrazu také umožňuje použití různých metod jeho úpravy – programy pracující s danou definicí používají rovněž specifické sady efektů (bitmapové editory např. různě filtrují, vektorové otáčejí, mění rozměry ve všech osách...). Mezi bitmapové editory patří např. Adobe Photoshop (zřejmě bezkonkurenčně nejlepší) nebo skromnější PaintShop Pro (na našem CD), typickými vektorovými editory jsou třeba Adobe Illustrator nebo velmi populární Corel Draw. Popis obrázku pomocí vektorů s sebou nese jeden problém – je dosti specifický, a proto málokterý prohlížeč (najde-li se vůbec) dokáže tyto soubory správně interpretovat a zobrazit, kdežto na bitmapové obrázky existuje takovýchto programů nepřeberné množství.

Kde se dovědět více?

Pokud vás problematika spojená s některými programy na našem CD zaujala, možná hledáte další zdroje informací. Pomoci vám mohou následující tituly, mezi nimiž si jistě vyberou jak začátečníci, tak nároční uživatelé a vývojáři.

Grafické editory (B. Sobota, L. Miliánová, J. Milián, vyd. Kopp, 1997)

Příručka určená širokému okruhu čtenářů. Důkladně popisuje možnosti moderních grafických editačních programů (mimo jiné také rozdíly v práci s křivkami a bitmapami).

Encyklopedie grafických formátů (J. D. Murray a W. vanRyper, Computer Press, 2. vyd., 1997)

Obsáhlá publikace, určená nejširšímu okruhu zájemců o ukládání a přenos grafických dat. Obsahuje vyčerpávající informace jak o vlastních datových formátech, tak o souvisejících tématech počítačové grafiky (definice barev, kompresní algoritmy, vektorové a bitmapové obrázky, konverze...). Přílohou je velmi užitečné CD.

Corel Draw 8 Cz – podrobná uživatelská příručka (J. Hlavenka, J. Hercik, Computer Press, 1998)

Podrobná učebnice s mnoha příklady velmi dobře ilustruje možnosti populárního vektorového grafického editoru. Určeno pro všechny kategorie uživatelů.

Český Corel Draw 8 (R. Altman, Grada, 1998)

Rozsáhlá podrobná kniha, obsahující prakticky kompletní popis tohoto velmi populárního vektorového grafického editoru. Pro nejširší okruh uživatelů.

Český Corel Draw 8 (I. Lietgeb, D. Varner, Grada, 1998)

Příručka určená především začínajícím uživatelům, zaměřená na seznámení se základními pojmy a postupy.

Adobe Photoshop 4.0 CZ/US (J. Hlavenka, V. Kameník, Computer Press,)

Referenční uživatelská příručka, postihující důkladně prakticky celé spektrum možností a funkcí zřejmě nejlepšího bitmapového grafického editoru.

Photoshop 5 – Kouzla s texty (G. Simsic, UNIS Publishing,)

Kniha vedoucí uživatele programu za jasným cílem – demonstrací pokročilých možností práce s texty. Autor jasně demonstruje metody, jež vedou k zamýšlenému efektu nejschůdnější cestou. Zkuste nahlédnout dříve, než strávíte dlouhé hodiny marným experimentováním.

Světlo, barvy a barevné systémy v počítačové grafice (V. Skala, Academia, 1993)

Dost odborná publikace, zabývající se samotnými principy počítačové grafiky. Vhodná pro vážnější zájemce, obsahuje dosti matematiky a ukázkové algoritmy v jazyce Pascal.

VRML – podrobný průvodce (J. Zrzavý, Grada, 1999)

Podrobná příručka, jež vás důkladně seznámí s tímto novým fenoménem užívaným především při tvorbě WWW stránek.

Komprimační a archivační programy (David Morkes, Computer Press, 1998)

Příručka určená pro nejširší okruh uživatelů. Zahrnuje jak ryze teoretickou část (komprimační algoritmy a jejich praktická realizace), tak vysloveně uživatelsky zaměřené kapitoly (srovnávací testy dostupných komprimačních programů, uživatelské příručky aplikací WinZip, WinRar, Arj, Jar a Ace). Jedna z mála (ne-li jediná) česky psaných dostupných publikací.

Novinky

Novell – prezentace + program pro test Y2K

Švejk – ukázka z multimedialního projektu (formát Wav a MP3)

SET – prezentace projektu

WordWeb – výkladový anglický slovník

Supermemo – univerzální výukový program

Software

Komerční programy

ACI (Inforce): 4th Dimension – databázové prostředí + ukázková databáze grafických objektů
Siemens WebWasher

Antiviry

AVG 4.0 a 4.1 update
AVG 5.0 update
AVG soubor řízení instalace
McAfee 3.x update
McAfee 4.x update
NAV 16 bit update
NAV 32 bit update
NAV universal update
Thunderbyte Antivirus 8.09b aplikace
Thunderbyte Antivirus update
Inoculan Antivirus 5.0 aplikace
Inoculan Antivirus update
Happy 99 Cleaner 2.1

Ovladače

Belarc Advisor
Internet Tech Support Diag.
Modem Monitor Graph 1.4
SiSoft Sandra 99
Serial (Johnson) 2.0
Free Disk Space 1.08b
Stats 99 1.3
TweakBios 1.52
Powerstrip 2.27
Memturbo 1.0a
AMD K6 Win 95 – update

Servis

WinAMP 2.10
Servant Salamander 1.6 beta 1
FinePrint 3.41
Adobe Acrobat Reader 16 bit a 32 bit verze
Marvosym True Type Font
WinACE 0.96

PowerZip 4.51 beta
WinARJ 8.00.00
PK ZIP 2.60.03 16bit a 32bit verze
Absolute Packager 1.1
AxMan 3.00 beta 4
WinJAR 2.23
Aladdin Expander 2.0
WinRAR 2.50
Name It 2.2 Cz
Phoenix Mail jazykový modul Cz
VB 5 Runtime library

Vyzkoušejte si

Inprise InterBase 5.5
Enfish Tracker Pro
Quick View Pro 5.1
Essay 11
HelpMe 9
Windows Help Designer Pro 2.1
Download Assistant 1.5c
TelMan 2.0
MS NetMeeting 2.11
Windows Media Player 6.1
Sonique 0.92b
Folder Size Shell Extension 2.1
ICQ+ 1.02
Icon Edit Pro 5.0
Picture Window 2.0
GIF Movie Gear 2.62
NetAnimator 1.0
NetZIP Deluxe 6.5

Téma CD

Adobe Photoshop 5.0 Demo
Paint Shop Pro 5.01
CDH RoboImage 1.05
ACDSee 32 2.4
Irfan View 3.00
POV-Ray 3.1
Photomodeler Lite 3.1
BitMorph 3.0
WinPlace 32 8.1
IconS 1.9
Graphic Workshop 2.0

Thumbs Plus 4.02

PhotoAlb

Snagit 4.3.1

Terragen 0.6

Buttonz and Tilez 1.5

Gif Construction Set Pro 2.0

WWW Gif Animator 1.1

Hardware

NTK Praha – notebooky Praha – prezentace firmy, demo programu StopLock Enterprise

Komunikace

MS Internet Explorer 5.0

Netscape Communicator 4.51

Pegasus Mail Cz 16bit a 32bit verze

Doplňky pro MSIE 5.0

- Web Accessories
- Power Tweaks Web Accessories
- Toolbar Wallpaper
- Neoplanet

Turbo C++ a Borland Turbo Pascal

Problémy s Runtime Error 200

AVG 5.0 – problémy s updatem definičních souborů

Někteří uživatelé antivirového programu výše uvedeného jména ohlásili problém s instalací nových definičních souborů virů. Celý zádrhel spočívá ve způsobu, jakým program aktualizaci provádí. Nejdříve dojde k načtení **řídícího souboru instalace** pro nový update, a na jeho základě je pak samotný proces proveden. Proto vždy před započítím celé operace přepište dosavadní řídicí soubor instalace novým (naleznete jej na každém CD v rubrice Software/Antiviry), a posléze teprve odstartujte doplnění virové databáze.

